

MUNI
PED

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

BOZP

Nikola Straková

BOZP ve školství

- spočívá především ve vytváření podmínek pro výkon práce v bezpečném a neohrožujícím prostředí
- Povinnosti v oblasti BOZP v resortu školství jsou **dvojnásobně těžší** než v jiných odvětvích
  - Zaměstnanci
  - Děti a žáci
  - Mnoho speciálních oborů -> příprava pro všechny profese a obory
- Cílem je dosáhnout klíčových kompetencí vztahujících se k ochraně zdraví žáků a jejich bezpečnosti
- Škola přijímá soubor opatření zaměřených na:
  - Prevenci rizik
  - Poučení žáků
  - Dohledu na žáky

Prevence rizik

= zásady pro zajištění BOZP

- Všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.

Školský zákon §29

- **(1) Školy a školská zařízení jsou:**
  - při vzdělávání
  - a s ním přímo souvisejících činnostech
  - a při poskytování školských služeb
- **povinny:**
  - **přihlížet k základním fyziologickým potřebám dětí, žáků a studentů**
  - **a vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj**
  - **a pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů.**
- **Ředitel školy vydává školní řád**
  - Zveřejní ho na veřejně přístupném místě
  - Prokazatelně s ním seznámí žáky

Školský zákon §29

- (2) Školy a školská zařízení zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při:
  - vzdělávání
  - a s ním přímo souvisejících činnostech
  - a při poskytování školských služeb
- a poskytují žákům a studentům **nezbytné informace** k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.
- Ministerstvo stanoví vyhláškou opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání ve školách a školských zařízeních a při činnostech s ním souvisejících.

Poučení žáků

- Zajistí škola a týká se:
  - Poučení o možném ohrožení zdraví a bezpečnosti při všech činnostech, jichž se žáci zúčastní při vzdělávání nebo v přímé souvislosti s ním
- Seznámení s konkrétními pokyny, předpisy a zásadami bezpečného chování
- Dokladem = záznam poučení včetně přílohy s osnovou obsahu poučení
- Nepřítomné žáky je třeba poučit v nejbližším vhodném termínu

Školský zákon §29

- (3) Školy a školská zařízení jsou povinny **vést evidenci úrazů** dětí, žáků a studentů, k nimž došlo při činnostech uvedených v odstavci 2, vyhotovit a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím.
- Ministerstvo stanoví vyhláškou způsob evidence úrazů, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, jimž se záznam o úrazu zasílá.

Vedení evidence úrazů dětí, žáků a studentů

- Povinnost školy vést úrazy vzniklé v průběhu vzdělávání
- Vnitřní směrnice zpracovaná ředitelem školy
  - Způsob evidence úrazů
  - Hlášení
  - Zasílání záznamu o úrazu stanoveným institucím
- Kniha úrazů
  - Obsahuje záznamy o úrazech, jde-li o:
    1. Úraz s důsledkem nepřítomnosti žáky ve škole delší než 1 den
    2. Smrtelný úraz/poškození zdraví jež způsobilo smrt nebo na jehož následky žák zemřel nejpozději do 1 roku od vzniku úrazu
- Kontroluje Česká školní inspekce

Zákoník práce §101, §102

- BOZP: Předcházení ohrožení života a zdraví při práci
- Povinnost zajistit BOZP s ohledem na rizika možného ohrožení života a zdraví, která se týkají výkonu práce
- vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky **vhodnou organizací BOZP a přijímáním opatření k předcházení rizikům**

Zákoník práce §349

- **(1)** Právní a ostatní předpisy k zajištění BOZP jsou:
  - předpisy na ochranu života a zdraví, předpisy hygienické a protiepidemické, technické předpisy, technické dokumenty a technické normy, stavební předpisy, dopravní předpisy, předpisy o požární ochraně a předpisy o zacházení s hořlavinami, výbušninami, zbraněmi, radioaktivními látkami, chemickými látkami a chemickými směsmi a jinými látkami škodlivými zdraví, pokud upravují otázky týkající se ochrany života a zdraví.

Stanovení konkrétních opatření

- Bere v úvahu zejména možné ohrožení žáků:
  - při vzdělávání v jednotlivých předmětech,
  - při přesunech žáků v rámci školního vzdělávání
(účast žáků na různých akcích pořádaných školou)
- Zároveň přihlíží k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu.

BOZP v ŠVP

- BOZP součástí **výchovy ke zdravému životnímu stylu a zdraví člověka**,
  - chápanému jako vyvážený stav tělesné, duševní a sociální pohody.
- nadpředmětové téma, jehož součástí je mimo jiné
  - dopravní výchova,
  - ochrana člověka za mimořádných událostí,
  - problematika první pomoci a úrazů,
  - prevence sociálně patologických jevů,
  - ochrana před sexuálním zneužíváním ...

Dokumentaci k zajištění BOZP, kterou je ředitel školy povinen vést, tvoří zejména:

- Doklady o každoročních předepsaných prověrkách bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na všech pracovištích
  - § 108, odst. 5 ZP
- Projektová dokumentace kotelny
  - § 3 vyhlášky č. 91/1993 Sb., k zajištění bezpečnosti práce v nízkotlakých kotelnách
- Školní řád, vnitřní řád
  - § 30 školského zákona
- Zápisy o provedeném školení zaměstnanců
  - § 103 odst. 2, 3 ZP
- Evidence pracovní doby včetně přesčasové práce
  - § 96 ZP

- Kniha úrazů
  - § 105 ZP a § 1 vyhlášky č. 57/2010 Sb.
- Záznamy o pracovních a školních úrazech
  - § 105 ZP a §1 vyhlášky č. 57/2010 Sb.
- Evidence uznaných nemocí z povolání
  - § 105 odst. 6 ZP
- Seznam osobních ochranných pracovních prostředků
  - čl. 7 Metodického pokynu k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy čj. 37 014/2005.

Výkon dozoru

- mimořádný význam nad činností při výchově a vzdělávání dětí, žáků a studentů
- Konkrétní úkoly a podrobnosti v péči o BOZ a v jejich rámci i úkoly dohledu nad dětmi, žáky a studenty škol a školských zařízení
stanoví pro jednotlivé typy škol a školských zařízení obecně závazné právní předpisy

Dohled nad žáky

- O způsobu zajištění dohledu nad žáky rozhoduje ředitel školy
- Dohled zajišťují pedagogičtí pracovníci
  - Bezpečností i výchovné hledisko
- Zvýšená možnost ohrožení zdraví = praktické vyučování, sportovní a jiné činnosti (exkurze, soutěže)=> zvýšený důraz na dodržování předpisů a zásad BOZP
- Důsledně je vyžadováno ukázněné chování
- Používání pracovního oděvu, obuvi, cvičebního úbor
  - Dle vykonávané činnosti a dle pokynů učitele

Analýza identifikovaných rizik

- <https://www.msmt.cz/ministerstvo/analyza-identifikovatelnych-rizik>
- Směrnice pro jednotný postup pro zabezpečení řízení rizik na MŠMT
- metodicko-poradenský manuál k naplnění úkolů stanovených příkazem ministra pro potřeby ředitelů

Fyziologické zvláštnosti práce mladistvých

- předcházení poruchám vývoje, chorobám z povolání a přetížení dosud nevyzrálého organismu
- Práce žáků má být dynamická
  - má se střídat zatížení různých svalových skupin a snižovat na nejmenší míru statická námaha.
- Předcházet neúměrné námaze mladistvých
  - důsledně dodržovat předpis o zvedání a přenášení břemen maximální hmotnosti.
- Upozorňovat na správné držení těla při práci
  - jinak může dojít k některým trvalým deformacím.
- Dbát na nepřepínání tělesné síly
  - po namáhavější práci dostatečně odpočinuli.
- Častější přestávky než u dospělých pracovníků a vhodně je využíváme k cvičení těla.

Činitelé ohrožující zdraví při práci

- Pracovní proces a jeho bezpečnost ovlivňují 3 základní činitelé a jejich vzájemná provázanost
  1. Člověk/pracovník
  2. Pracovní prostředí
  3. Organizace práce

Faktory ovlivňující bezpečnost práce u pracovníka

- Anatomicko – fyziologické
  - tělesná zdatnost, ostrost smyslů, zrak, sluch, hmat, barvocit
- Psychické
  - pozornost, přesnost a součinnost jednotlivých analyzátorů
- Odborné vědomosti a dovednosti
  - ovládnutí bezpečných výrobních postupů a správné návyky)

Faktory ovlivňující bezpečnost práce v pracovním prostředí

- Mechanické působení, jehož následkem je např. pořezání, zlomení, pohmoždění apod.
- Chemické působení, jehož následkem je např. poleptání, popálení, otrava nebo ekzémy.
- Elektrický proud, který může způsobit popálení i smrt.
- Hluk, který může poškodit sluchové orgány, způsobit hluchotu a porušení centrálního nervového systému.
- Prach, jehož následkem může být zánět průdušek, zaprášení plic, vznik různých ekzémů apod.
- Otřesy, jimiž dochází např. k poškození cév.
- Škodlivé záření, jehož následkem dochází např. k poškození tkání.
- Extrémní nízké nebo vysoké teploty, jejichž následkem je např. popálení nebo omrznutí.

Stav pracovního prostředí z hlediska bezpečnosti práce zlepšujeme:

- Konstrukčními změnami strojů.
- Zaváděním automatizace, mechanizace, změnou technologického postupu, náhradou zdraví škodlivé látky.
- Vybavením pracovišť bezpečnostním zařízením.
- Izolací nebezpečných látek nebo oddálení obsluhy.
- Osobními ochrannými prostředky.

Faktory ovlivňující bezpečnost práce při organizaci práce

- Celková úroveň řízení.
- Pracovní kázeň jednotlivců.
- Organizace vlastního pracoviště.
- Iniciativní přístup k dodržování všech bezpečnostních předpisů.

Při vytváření pracovních podmínek z hlediska bezpečnosti práce se zaměřujeme na následující:

- Zlepšení pracovního prostředí a pracovních podmínek, které práci usnadňují a chrání pracující před únavou, nemocemi a úrazy.
- Vytvářejí vhodné pracovní klima a dobré mezilidské vztahy.

Cíle výchovy k bezpečné práci

- Dlouhodobý charakter -> musíme vypěstovat návyky, které se stanou samozřejmostí
- Učitel = vzor -> sám musí pokládat bezpečnost práce za samozřejmou součást své kvalifikace
  - Musí ovládat předpisy týkající se BOZP v jeho oboru
  - Volí odpovídající metody výchovy k bezpečné práci
  - Volí vhodné materiální a organizační prostředky

Příklady cílů výchovy k bezpečné práci

- Udržování pořádku na pracovišti, bezpečné uspořádání pracoviště
- Zastavení stroje při běžné údržbě
- Zaujmutí správného místa při spouštění stroje
- Dodržování zásad při práci s látkami ohrožujícími zdraví
- Správné držení těla při manipulaci s materiálem
- Péče o pracovní oděv a jeho stav při práci
- Nutnost ošetření i drobného zranění
- Vyřazování vadného nářadí a pomůcek
- Využívání klimatizačního, větracího a odsávacího zařízení.

Postupy a metody k zajištění BOZP v praktickém vyučování

- Metody vhodné pro výchovu k bezpečné práci:
  - Instruktaž
  - Přednáška
  - Beseda
  - Exkurze
- Poučení či instruktaž provádíme při každé změně prostředí nebo podmínek výuky

Instruktáže/poučení v průběhu vzdělávání

- Vstupní instruktáž/poučení
  - Na počátku vzdělávání
  - Cíl = seznámit žáky se všeobecnými zásadami a pravidly BOZ v oboru
  - Seznámení s novým prostředím, provozem školy a organizací výuky
- Instruktáž/poučení na novém pracovišti
  - Provádí učitel OV
  - Cíl = seznámení s konkrétním pracovištěm, poučit o možném nebezpečí
- Instruktáž před zahájením nové pracovní činnosti nebo učebního dne
  - Odvíjí se od charakteru výuky nácviku pracovních činností

Zdroje

- <https://www.sls hranice.cz/node/362>
- MŠMT
- Školský zákon
- Zákoník práce
- ČADÍLEK, Miroslav. Didaktika praktického vyučování I. Brno: Akademické nakladatelství CERM,s.r.o., 2003. 104 s. info
- Pecina, P. Didaktika praktického vyučování technických oborů II. Výuková opora. Brno: PdF MU, 2016.
- Stejskalová, P. Didaktika praktického vyučování obchodu a služeb, Brno: PDF MU, 2013